

حکمرانی پایدار (Sustainable Governance)

حکمرانی (Governance)

حکمرانی فرآیندی است که در آن مسائل به طور جمعی حل و فصل می شود و براساس آن، نیازهای اجتماعی تأمین می گردد. حکمرانی اعمال قدرت اقتصادی، سیاسی و اداری برای مدیریت امور کشور در همه سطوح است و فرآیند تصمیم گیری، اجرا، نظارت و ارزیابی را در برمی گیرد و شامل سازوکارهایی است که از طریق آن ها شهروندان و گروه ها منافع خود را پیش می گیرند، حقوق قانونی خود را اعمال می کنند، تعهدات خود را عملی می کنند و درباره اختلاف نظرها بحث می کنند. حکمرانی فقط شامل حکومت یا دولت نمی شود بلکه بخش خصوصی و جامعه مدنی (افراد و گروه ها) را نیز دربر می گیرد.

همه این عوامل اعم از دولت، بخش خصوصی و عمومی و جامعه مدنی به لحاظ اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برای تأمین خدمات عمومی باهم در تعامل هستند و هر یک در تأمین اهداف حکمرانی نقش ویژه ای دارند. لذا تعامل بین این سه بخش باید به گونه ای طراحی شود که بتواند اهداف متعدد جامعه را تأمین کند.

حکمرانی خوب (Good Governance)

حکمرانی خوب شامل مکانیزم ها، فرآیندها و نهادهایی است که به واسطه آن شهروندان، گروه ها و نهادهای مدنی منافع خود را محقق و تعهدات خود را برآورده می سازند.

براساس برنامه توسعه ملل متحد (۱۹۹۷) ویژگی ها و اصول حکمرانی خوب به شرح ذیل می باشد:

- ۱- مشارکت: همه مردان و زنان باید صدایی در تصمیم گیری داشته باشند.
- ۲- قانون محوری: چارچوب قانونی باید به طور مناسب و منصفانه تدوین و اجرا شود.
- ۳- شفافیت: اطلاعات کافی درباره فرآیندها و نهادها، برای شناخت کافی و اعمال نظارت، در اختیار همگان قرار داده شود.
- ۴- پاسخگویی: نهادها و فرآیندها باید نسبت به عملکرد خود پاسخگو باشند.
- ۵- اجماع محوری: حکمرانی خوب باید بین منافع مختلف برای دستیابی به اجماع گسترده برای تأمین منافع گروه ها تعادل ایجاد کند.
- ۶- عدالت و برابری: همه مردان و زنان باید از فرصت برابر برای تأمین خواسته های خود برخوردار باشند.

۷- **اثر بخشی و کارایی:** فرآیندها و نهادها، باید رویه هایی ایجاد کنند که دستیابی اثر بخشی و کار آ به اهداف را با بهره گیری مطلوب از نتایج امکان پذیر سازند.

۸- **مسئولیت:** تصمیم گیری در سطح دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی توأم با احساس مسئولیت نسبت به شهروندان صورت گیرد.

۹- **بینش استراتژیک:** رهبران و مردم باید دیدگاهی وسیع و راهبردی نسبت به حکمرانی خوب و توسعه انسانی داشته باشند که مستلزم درک پیچیدگی های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی است.

کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل برای کشورهای آسیایی و حوزه پاسافیک ۲۰۰۳ هشت ویژگی مستقل برای حکمرانی خوب ارائه کرده است که عبارتند از:

مشارکت، اجتماع، مسئولیت، شفافیت، پاسخگویی، برابری، کارآیی و اثر بخشی و قانون محوری

حکمرانی پایدار حاصل ترکیب دو عبارت حکمرانی خوب و توسعه پایدار و چیزی فراتر از آن است.

حکمرانی پایدار (S.G)

در توسعه پایدار توجه به چهار بعد ضرورت دارد: حمایت محیطی، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و توسعه نهادی. تحقق هدف های توسعه پایدار مستلزم مدیریت رویکردهای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و نهادی است.

حکمرانی خوب و توسعه پایدار دو جنبه کلیدی مشترک دارند: نخست اینکه هدف هر دو گسترش مشارکت عمومی است. دوم اینکه هر دو هم فرآیندگرا و هم نتیجه گرا هستند. توافق جهانی بر این است که حکمرانی خوب با بکارگیری قوانین مشخصی موجب توسعه پایدار می شود. شاخص های پایداری و حکمرانی بر مشارکت عمومی در تحقق پایداری تمرکز دارند و هر دو برای شناسایی نقاط قوت و ضعف توسعه و دستیابی به پایداری مهم هستند.

اصول حکمرانی پایدار (Principles of S.G)

کلید دستیابی به حکمرانی پایدار، رویکرد یکپارچه مبتنی بر پارادایم مدیریت انعطاف پذیر است.

اصل ۱. پاسخگویی: استفاده از منابع طبیعی باید با احساس مسئولیت نسبت به این منابع همراه شود و از لحاظ اقتصادی کار آ و از لحاظ اجتماعی مناسب باشد. این پاسخگویی باید با تعهد همه جانبه و با توجه به اهداف اکولوژیکی و اجتماعی صورت گیرد.

اصل ۲. معیارهای چندگانه: مسائل اکولوژیکی به ندرت با تأکید بر یک معیار تحلیل می شود. تصمیم گیری در مورد منابع محیطی باید؛ الف) در سطوح نهادی صورت گیرد تا داده های اکولوژیکی را حداکثر کند، ب) جریان اطلاعات اکولوژیکی را میان سطوح نهادی تضمین نماید، ج) مالکان و عاملان را مدنظر قرار دهد و د) به هزینه و فایده توجه کند. معیارهای مناسب حکمرانی باید مبتنی بر اطلاعات کامل باشد و سریع و کارآ موانع موجود را مرتفع سازد.

اصل ۳. پیشگیری: در رویارویی با بی اطمینانی ناشی از تأثیرات محیطی بالقوه باید به پیشگیری اهمیت داد و فعالیت ها را برای جلوگیری از رخ دادن آسیب های اجتماعی، سازماندهی کرد.

اصل ۴. مدیریت انعطاف پذیر: همیشه نبود اطمینان و ابهام در مدیریت منابع طبیعی وجود دارد. تصمیم گیران باید به طور مستمر اطلاعات مناسب اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی را با هدف بهسازی، جمع آوری و ترکیب کنند.

اصل ۵. مشخص کردن کلیه هزینه ها: همه هزینه ها و فواید درونی و بیرونی اعم از اجتماعی و اکولوژیکی در گزینه های تصمیم گیری، در هنگام استفاده از منابع محیطی شناسایی و مشخص شود.

اصل ۶. مشارکت: باید همه افراد و گروه ها در تنظیم و اجرای تصمیمات مربوط به منابع محیطی درگیر شوند. آگاهی کامل و مشارکت آنها موجب اعتبار و پذیرش تصمیمات می شود و به پاسخگویی مناسب و مطلوب نیز کمک می کند.

اصل ۶ مذکور موجب فعال شدن، کنجکاوی، دقت، حساسیت، سازگاری و در نهایت پایداری حکومت مداری می شوند.

توسعه پایدار از طریق حکمرانی پایدار دنبال می شود و توسعه پایدار مستلزم نهادینه کردن اصول حکمرانی پایدار در جوامع است. برای تحقق حکمرانی پایدار به سه شاخص شفافیت، مشارکت عمومی و ظرفیت محیطی توجه می شود. استقرار حکمرانی پایدار نیازمند مرحله "تقویت" به معنی ایجاد تعادل در هر سه حوزه سرمایه اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیک است.